

KAREL JAROMÍR ERBEN

KRÁLEVIC MARKO

OBSAH

I. - Šly ráno dívčiny

II. - Markův sokol

III. - Marko ví, co se dívce hodí

IV. - Založení hradu Skadru

V. Smrt Štěpána Dušana

VI. Uroš a Mrlavčevici

VII. Marko králevič a víla

VIII. Marko králevič a Lutica Bogdan

IX. Sestra Leky kapitána

X. Dívka zchytrala nad Markem

I.

Šly ráno dívčiny

Šly ráno dívčiny
přes horu pro vodu,
stráží zanechaly
Markytu dívčinu.
Vykřikla Markyta:
„Utečte, děvčata!

něco je zaznělo,
něco se zachvělo;
po zachvění zdá se
králevičů Marko,
po zaznění zdá se
Miloš Obiličů.“

Však hovoří Marko:

„Děkuj Bohu, děvče,
že jsem ochuravěl;
sic by tvoje máti
nyní vodu pila
včera přinesenou,
střepem přiklopenou,
prachem potroušenou;
a moje by máti
dnešní vodu pila,
dneska přinesenou,
štítem přiklopenou,
květem potroušenou,
smilem i bazalkou.

II.

Markův sokol

Letí sokol, přes Budvu hrad letí,
žluté jsou mu nohy po kolena,
zlaté jsou mu křídla po ramena,
a na hlavě zlatá chocholice;
ptaly se ho dívčiny budvanské:
„Oj, jak jsi ty, sivý náš sokole!
Kdo je tobě požlutil ty nohy?
Kdo je tobě pozlatil ta křídla?
A kdo je ti dal tu chocholicí?“

Křídly letí, rozpráví zobákem:
„Oj, jak vy jste, dívčiny budvanské!
A já sloužil u dobrého pána,
u pána to králeviče Marka;
tam u Marka jsou dvě sestry mladé:
jedna mi ty nohy požlutila,
druhá mi ta křídla pozlatila,
a Marko mi dal tu chocholici.

III.

Marko ví, co se dívce hodí

Vyrostl je v Nové pomorančnick,
hlídala jej dívčina Novkyně:
hedvábím jej v zimě povíjela,
a v létě jej vodou polivala.
Když dívčina vyhlídala strůmek,
prosí Boha dívčina Novkyně,
by dostala žluté pomoranče,
o tři žluté pomoranče prosí.
Prosí Boha, i vyprosila je.
Zrostly jí tři pomoranče žluté:
jeden dala doži benátskému,
druhý caru čestnému posílá,
třetí dala do Prílipu Marku.

Co poslala doži benátskému, tu jí dože odesílá dary,
daroval jí ze zlata filugu;
co poslala caru do Stambolu,
car jí za to zrcadlo lesknaté;
co poslala do Prílipu Marku,
Marko jí zas koně i jonáka.
A když dary do Nové jsou přišly,

prohlíží je dívčina Novkyně,
potom takto mluviti se jala:
„Malé díky doži benátskému
za tu jeho ze zlata filugu:
nejsem plavec bych po moři ploula,
ale dívka, bych u okna šila;
ještě menší díky ctnému caru
za to jeho lesknaté zrcadlo:
a já mladá jsem zrcadlo sama;
a díky královému Marku,
že mi poslal koně i jonáka!
I ví Marko, co se dívce hodí.“

IV.

Založení hradu Skadru

Stavěli jsou hrad tři rodní bratři,
bratři vlastní tři Mrlavčeviči:
jeden jich byl král Vukašín jmenem,
druhý pak byl Ugleša vojvoda,
a a třetí byl Mrlavčevič Gojko;
stavěli hrad Skadar na Bojaně,
stavěli hrad celička tři léta,
tři léta a tři sta mistrů k tomu,
i nemohli základu vložiti,
tím méně pak vystavěti hradu:
co zedníci za den vystavěli,
to vše za noc rozbořila víla.
Když pak léto nastávalo čtvrté,
zavolala víla s chlumu hlasem:
„Nesužuj se, Vukašine králi,
nesužuj se i nemrhej peněz:

nelze tobě základu vložiti,
tím méně pak vystavěti hradu,
pokud stejná dvě nenajdeš jmena,
stejná jmena Stojů a Stojanů,
to však aby bratr byl a sestra,
a nezazdíš do základu věže;
neb jen takto základu dosáhneš,
i takto hrad můžeš vystavěti.“

Když uslyšel toto král Vukašín,
zavolal si sluhu Desimíra:

„Desimíre, moje dítě drahé!
potud byl jsi mi jen věrným sluhou,
však od dneška budeš drahým synem;
vezmi, synu, u kočárů koně,
a vezmi též i šest vaků zlata,
a jdi, synu, do šírého světa,
i hledej v něm dvoje stejná jmena,
hledej, synu, Stojů i Stojanů,
to však aby bratr byl a sestra;
i vezmi je, nebo kup je zlatem,
a do Skadru na Bojaně doveď,
bychom zazdili je do základu,
zda bychom tak dali základ věži,
a zda bychom i hrad vystavěli.“

Když uslyšel Desimír ta slova,
spěšně vzal u kočárů koně
a vzal také i šest vaků zlata,
i odešel do šírého světa,
aby hledal dvoje stejná jmena.

Hledá sluha Stojů i Stojanů, i hledá je tři celičká léta;
však nenašel nikde dvou jmen stejných,
nenašeltě Stojů a Stojanů.
Pak se vrátil zase zpět do Skadru,

vrátil králi kočáry a koně,
i vrátil mu těch šest vaků zlata:
„Tu máš, králi, kočáry a koně,
a tu máš i svých šest vaků zlata,
nenašel jsem nikde dvou jmen stejných,
nenašel jsem Stoje i Stojana.“

Když uslyšel toto král Vukašín,
i zavolal Rada stavitele,

Rad zavolal na tři sta zedníků,
a král staví Skadar na Bojaně;
co král staví, víla rozbuřuje,
nedá víla základu vložiti,
tím méně pak vystavěti hradu.

Konečně pak volá s chlumu víla:

„Slyšíš-li, ty Vukašine králi!
nesužuj se i nemrhej peněz;
avšak jste vy tu tři bratři rodní,
a každý z vás má po věrné ženě:
která zejtra přijde na Bojanu
i přinese snídání zedníkům,
zazdíte ji do základu věže;
takto možné položití základ,
tak můžete týž hrad vystavěti.“

Když uslyšel toto král Vukašín,
i zavolal na dva rodné bratry:

„Slyšíte-li, moji drazí bratři!
ejhle z chlumu ozvala se víla,
nic to platné, že mrháme zlato,
nedá víla položití základ,
tím méně pak týž hrad vystavěti,
nébrž praví dále víla z chlumu;
však že my jsme tu tři bratři rodní,
a každý z nás má po věrné ženě:
která zejtra přijde na Bojanu

i přinese snídání zedníkům,
by zazděna byla v základ věže;
tak že možné položití základ,
tak že můžem týž hrad vystavěti.
Zdržite-li, bratři, slovo bohem,
aby nikdo nepravil své ženě,
než na štěstí ať jim zanecháme,
která zejtra na Bojanu přijde?“
A tu sobě bohem dali slovo,
aby nikdo nepravil své ženě.
Zatím pak se noc již přiblížila,
i odešli do svých bílých dvorů;
večeřeli večer panskou stravu,
a šli všickni do ložnice s ženou.
Avšak ejhle veliké tu divy!
král Vukašín zrušil dané slovo,
a on první pověděl své ženě:
„O varuj se; moje věrná ženo!
nechod' zejtra na Bojanu řeku,
ani nenos snídání zedníkům,
sic jinak bys o svou hlavu přišla,
zazdili by tebe v základ věže.“
I Ugleša zrušil dané slovo,
i on také pověděl své ženě:
„Nezklamej se, věrná moje ženo!
nechod' zejtra na Bojanu řeku,
ani nenos snídání zedníkům,
sic jinak bys mladá zahynula,
zazdili by tebe v základ věže.“
Mladý Gojko slova neporušil,
on sám ženě své nic neprozradil.
A když zejtra jitro zavítalo,
přivstali si tři Mrlavčeviči,
i odešli k hradu na Bojaně.

Přišel čas, kdy snídání se nosí,
pořádek byl na králové paní;
i jde tato ke své ke švakrové,
ke švakrové, ženě Uglešově:
„Poslyš ty mne, moje švakřičková!
nějak jest mne rozbolela hlava,
zdráva budiž! nechce mi být lépe;
dones za mne snídání zedníkům.“
Odpoví jí žena Uglešova:
„O švakřičko má, králová paní!
nějak jest mne rozbolela ruka,
zdráva budiž! nechce mi být lépe,
ale řekni mladé švakřičkové:
I jde ona ke švakrové mladé:
„Švakřičková, mladička Gojková!
nějak jest mne rozbolela hlava,
zdráva budiž! nechce mi být lépe;
dones za mne snídání zedníkům.“
I odpoví mladá Gojkovice:
„Poslyš, matko, o králová paní!
ráda bych já tebe uposlechla,
mám však malé dítě nekoupané,
a své bílé plátno nevyprané.“
I odpoví jí králová paní:
„Jdi jen,“ vece, „moje švakřičková,
a dones to snídání zedníkům,
a já za tě vyperu tvé plátno,
a švakrová děťátko vykoupá.“
I svolila mladá Gojkovice,
a zedníkům to snídání nesla.
Když pak byla u Bojany vody,
uhlédal ji Mrlavčevič Gojko;
jonáku se rozželilo srdce,
líto bylo jemu ženy věrné,

líto mu i dítěte v kolébce,
jemuž bylo věku čtyři týdni,
až jej slzy polily po tváři.
Spatřila to štíhlá jeho choti,
zvolna kráčí, nežli k němu přijde,
zvolna kráčí, zticha k němu praví:
„Co je ti, můj dobrý milý pane!
že ti slzy po tváři se lijí?“
I odpoví Mrlavčevič Gojko:
„Zle je, moje drahá věrná ženo!
měl jsem jabko od zlata ryzího,
a tu mi dnes padlo do Bojany,
proto pláču, oželet nemohu.“
Nerozumí tomu štíhlá choti,
ale praví dále k pánu svému:
„Pros boha jen za své stálé zdraví,
a oželiš i lepšího jabka.“
Tu bylo žel jonákovi velmi,
i obrátil od ní hlavu stranou,
aby ani již neviděl ženy.
A tu přišli dva Mrlavčeviči,
dva švakrové mladé Gojkovice,
a vzali ji za běloučké ruce
a vedli ji do hradu ji zazdít;
zavolali stavitele Rada,
Rad zavolal na tři sta zedníků.
I směje se tomu štíhlá choti,
myslíť ona, že to jenom žertem.
Pak do hradu k zazdění ji vrhli,
tři sta mistrů chopilo se práce,
přivalili dříví i kamení
a zazdili ji až po kolena.
I ještě se směje štíhlá choti,
ještě myslí, že to jenom žertem.

I mělo se tři sta mistrů k práci,
přivalili dříví a kamení,
a zazdili ji tak až do pásu.
Tu ji tlačí dříví a kamení,
a již vidí, že se jí zle vede;
zasykala jako lité hádě,
a lítostně prosí milé švakry:
„Nedejte mne, pro boha živého!
nedejte mne zazditi mladičkou.“
Takto prosí, však nic není platné,
švakrové se ani neohlédnou:
tuť viděti jich hanbu a mrzkost.
Potom též i prosí svého pána:
„Nedej-mne, můj dobrý milý pane!
nedej mladou do hradu zazditi,
ale pošli k matce mé staříčké:
moje matka dosti má bohatství,
ať ti koupí otroka neb děvku,
tu zazdíte do základu věže.“
Takto prosí, však nic není platné.
A když vidí outličká nevěsta,
že jí prosba žádná nezpomůže,
i prosí tu stavitele Rada:
„Bohem bratře, Rade staviteli!
zanech mi jen okno před prsama,
v nech mi venku moje prsa bílá,
když přijde mé nemluvňátko Jovo,
když přijde, by požil ještě prsou.“
I učinil Rad tak za bratrovství,
zanechal jí okno před prsama,
i nechal jí venku prsa bílá,
když by přišlo nemluvňátko Jovo,
když by přišlo, by požilo prsou.
Dále ještě prosí ve své smrti:

„Bohem.bratře, Rade staviteli!
nech mi ještě okno před očima,
bych viděla ke dvoru bílému,
když mi budou Jova přinášeti,
a ke dvoru zase odnášeti.“

I k tomu Rad za bratrovství svolil,
zanechal jí okno před očima,
by viděla ke dvoru bílému,
když jí budou Jova přinášeti,
i ke dvoru zase odnášeti.

A takto ji zazdili do hradu.

Pak přinesli dítka na kolébce:
kojila je ten celičkový týden,
a po témdni pozbyla již hlasu;
však dítěti pokrm teče stále,
i kojí je celé jedno léto.

Tak to bylo, tak to vždy zůstalo:
podnes ještě tamo pokrm teče
k vůli divu, pak i k vůli léku,
která žena má úbytí v mléku.

V. Smrt Štěpána Dušana

Rozstonal se je car srbský Štěpán
ve Prízreně doma ve svém městě,
rozstonal se, nemocen je k smrti.
I vidouc to carice Roksanda,
perem píše, jako muži píše,
i píše tři, čtyry píše psaní,
posííá je na vše čtyry strany
po celé své šíré carevině,
všecky pány sve k sobě pořadem;
„Vězte vy to, všickni naši páni!

Rozstonal se je car srbský Štěpán,
těžce stůně, nemocen je k smrti;
i pospěšte do Prízrena města,
byste cara zastihli živého,
i slyšeli pořízení jeho,
a komu chce carstvo poručiti.“
Když se psaní po zemi roznesla,
a všickni jsou páni srozuměli,
pospíchají, co jen komu možné.
všickni přišli do Prízrena města
k nemocnému caru Štěpánovi.
Ještě zastihli jej na životě;
a všickni jej kolem obstoupili.
I přikročí král Vukašín blíže,
zdvihne cara z hedbávné podušky,
a tu nad ním hojné slze pláče.
Ohlíží se kolem srbský Štěpán,
ohlíží se kolem po všech pánech,
ohlíží se, a pak takto vece:
„Kmotře milý; Vukašine králi!
Svěřuji ti celé svoje panství,
i svěřuji všecka svoje města!
I svěřuji všecky své vojvody
po veškeré po širé té zemi.
I svěřuji dítko své Urošu
na kolébce, jemuž dní čtyřcet!
Panuj, kmotře, panuj sedm roků,
ť v osmé léto postup Urošovi.“
Kráľ Vukašín ale na to praví:
„Kmotře milý, můj care Štěpáne!
Nehodí se mi to tvoje panství,
nemohuť já, kmotře carovati; ;
neb mám syna velmi svévolného,
syna totiž kraleviče Marka:

kamkoli jde, neptá se nikoho,
kdeli sedne, všude víno pije
a vždy jenom samé sváry plodí.“
I vece car srbský Štěpán jemu:
„Kmotře milý, Vukašine králi!
Kdy já vše své vojvody měl v kázni
po veškeré po své carevině,
zdali nelze tobě svého plodu?
Ale však ti svěřuji své panství!“
I svěřuji všecka svoje města!
I svěřuji všecky své vojvody,
po veškeré po své carevině!
Svěřuji ti dítě své Uroša
na kolébce, jemuž dní čtyřcet!
Caruj, kmotře, panuj sedm roků,
v osmé léto postup mému synu.“
Takto mluví Štěpán, srbský mocnář,
tak poroučí, a s duší se loučí,
tak praví, a lehkou duši pouští.

Caroval jest on šestnácte roků; a nemálo násilností činil,
utlačuje ubohé poddané.

Dřív hedvábný nosívali oděv,
pak se v oděv oblačeli hrubý.
Mladý Uroš, panského jsa stavu,
došel zatím síly i rozumu,
i zavolal svou staříčkou matku:
„Matko milá, cařice Roksando!
Dej mně, matko, kus otcova chleba.“
I vece mu stará jeho máti:
„Věz to, synu, můj mladý Urošo!
Jestiť chleba, ale u jiného,
u kmotra to krále Vukašina:
když jest otec tobě odpočinul,

umíraje poručil je carství
kmotru, totiž Vukašínu králi,
by caroval zatím sedm roků,
osmé léto by vzdal tobě carství:
on caruje již šestnácte roků.“

VI. Uroš a Mrlavčevici

Sešli jsou se čtyři táborové
na spanilém na Kosově poli
podlé bílé Samodreže cirkve:
jeden tábor Vukašina krále,
druhý tábor despota Ugleše,
třetí tábor pak vojvody Gojka,
a ten čtvrtý carevič Uroše;
carové se hašteří o carství,
rádi by se pobili vespolek
a zlatými popíchali noži,
i nevědí, na kom jich je carství.
Kráľ Vukašín praví tak: „Je na mně;“
despot Ugloš: „Ne tak, ale na mně;“
vojvod Gojko: „Ne tak, ale na mně;“
Uroš mlčí, outličký carevič,
mlčí dítě, nepromluví slova,
neboť nesmí pro tyto tři bratry,
pro tři bratry, tři Mrlavčevice.
A tu píše král Vukašín psaní,
píše psaní, a posílá čauše
do Prízrena do bílého hradu
k Nedelkovi, tomu protopopu,
aby přišel na rovné Kosovo,
i pověděl, na kom jich je carství;
neb on caru přijímati dával,

i jasného cara vyzpovídal,
u něho jsou knihy zákonové.
Píše psaní despota Ugleša,
píše psaní, i posílá čauše;
do Prízrena do bílého hradu
k Nedelkovi, tomu protopopu.
Třetí píše list vojvoda Gojko,
též posílá ohnivého čauše;
a čtvrtý list Uroša carevič
taktéž píše i čauše posílá.
Všickni čtyři drobná psaní píší,
po čauších je odesílajíce,
každý tajně, by nevěděl druhý.
Sešli jsou se ti čtyři čaušové
ve Prízreně hradě běleskvoucím
u Nedelky protopopa dvorů;
nebylo však protopopa doma,
byltě právě v kostele na ranní,
na mši ranní i měi svatou sloužil.
A jakož jsou mocni bujni čauši,
a jakož jsou mocni i od mocných,
i nechtěli obrátiti koní,
ale koně do kostela hnali,
i vytáhli pletené kandžíky,
a Nedelku protopopa bijí:
„Honem pospěš, protopope honem,
honem pospěš na Kosovo rovné,
bys pověděl, na kom ted je carství;
ty jsi caru přijímati dával,
i jasného cara vyzpovídal,
u tebe jaou knihy zákonové:
anebo zde ztratíš nyní hlavu.“
Slze pláče protopop Nedelko,
slze pláče, potom pak jim vece:

pryč se klid'te, vy mocní od mocných!
 Až v kostele službu boží skončím,
 ukáže se na kom teď je carství.“
 Takto jsou se odtud odebrali.
 A když bylo služby boží konec,
 před bílý se kostel postavili,
 tehdy praví protopop Nedelko:
 „Děti moje, mocní čtyři čauši!
 Já jsem caru přijímati dával,
 i jasného cara vyzpovídal:
 však na carství jsem se jeho neptal,
 než na hříchy, co jest on kdy zhřešil;
 ale jděte do Prílipu hradu,
 tam do dvorů králeviče Marka,
 k Markovi to, k učeníku mému;
 u mne jest on vyučil se písmu,
 býval Marko písařem u cara,
 u něho jsou knihy zákonové,
 on ví také, na kom teď je carství;
 povolejte Marka na Kosevo,
 Marko poví pouhou čistou pravdu,
 neb se Marko nebojí nikoho,
 jen pravého Boha jediného.“
 Odešli jsou nato čtyři čauši,
 odešli jsou ku Prílipu hradu,
 k bělohradu králevice Marka.
 A když byli tu před bílým dvorem,
 udeřili zvonidlem na vrata.
 Slyšela to matka Jevrosima,
 i zavolá syna svého Marka:
 „Marku synu, moje dítě drahé!
 Někdo tluče zvonidlem na vrata?
 Tuším, že to jsou otcovi čauši.“
 I vstal Marko, a otevřel vrata,

tu se čauši poklonili Marku:

„Pomáhej Bůh tobě, pane Marku!“

A Marko jich pohlazuje rukou:

„Šťastně z cesty, moje děti drahé!

Jsou-li zdraví stateční Srbové,

i ti čestní carové a králi?“

Pokorně se čauši poklonili:

„Zdrávi, pane, králeviči Marko!

Všecko zdrávo, ale míru není:

páni jsou se těžce rozepřeli

na Kosovu, na poli širokém

u té bílé Samodreže církve,

hašteří se vespolek o carství,

rádi by se vespolek pobili,

a zlatými popíchali noži,

i nevědí, na kom jich je carství;

a zvou tebe na rovné Kosovo,

bys pověděl, kdo má carovati.“

Vejde Marko do panského dvora,

i zavolá Jevrosimu matku:

„Jevrosimo, matko moje milá!

Páni jsou se velmi rozepřeli

na Kosovu na poli širokém

u té bílé Samodreže církve

hašteří se vespolek o carství,

rádi by se vespolek pobili

a zlatými popíchali noži,

i nevědí, na kom jich je carství;

mne pak zovou na pole Kosovo,

bych pověděl, kdo má carovati.“

Jakož Marko snažil se o pravdu,

tak i prosí matka Jevrosima:

„Marko, synu matky své jediný!

Potrava má proklata ti nebud’,

nechtěj, synu, neprávě mluvíti,
ani otci, ani strýcům k vůli,
než co pravda jest Boha pravého.

Nechtěj, synu, zatratiti duše;
lépe ti jest utratiti hlavu,
nežli hříchem obtížití duši.“

I vzal Marko knihy zákonové,
pak upravil sebe i Šarína,
Šarínovi na hřbet rychle skočí,
i odjede na Kosovo rovné.

A když byli u králova stanu,
král Vukašin takto k sobě pravil:

„Štěstí moje od Boha milého!
Ejhle, tuť je nyní můj syn Marek,
a ten řekne, že je carství na mně,
pak po otci zůstane synovi.“

Marko slyší, nepromluví slova,
a na stan se ani neohlídne.

Když jej viděl Ugleša vojvoda,
tuť Ugleša tato slova pravil:

„Štěstí moje! Ejhle můj synovec,
a ten řekne, že je carství na mně;
řekni, Marku, že je na mně carství,
a bratrsky pocarujem oba.“

Marko slyší, nepromluví slova,
a na stan se ani neohlídne.

Když pak viděl jej vojvoda Gojko,
tuť je Gojko tato slova pravil:

„Štěstí moje! Ejhle můj synovec,
a ten řekne, že je carství na mně;
když jest Marko malý hošík býval,
velice jsem Marka milovával,
zavíjel jsem jej v hedbávná nádra
jako krásné ze zlata jablíčko;

kdykoli jsem jezdíval na koni,
pokaždé jsem Marka s sebou míval;
řekni, Marku, že je carství na mně,
budeš, Marku, první carovati,
já chci býti tobě do kolenou.“
Slyší Marko, nepromluví slova,
a na stan se ani neohlídne,
vpravo k bílému se dává stanu,
tam ke stanu outlého Uroše;
dohnav Šarce ke stanu carovu,
Šarce nyní Marko odsedlává.
Když uhlídal jej outlý Uroša,
hbitě skočí s hedbávné podušky,
hbitě skočí, a ta slova praví:
„Štěstí moje! Ejhle tu můj kmotr,
kmotr milý, králevičů Marko,
a ten poví, kdo má carovati.“
Vztáhnou ruce, i objímají se,
a na bílé líbají se líce,
na jonácké ptají sebe zdraví.
Pak usednou na hedbávná lože.
Krátkou dobu tak to pozůstalo,
pominul den a noc temná přišla:
a když zjitra jitro zavítalo,
i zavzněly zvony před kostelem,
všickni páni na jitřní se sešli
a v kostele službu vykonali.
A vyšedše z bílého kostela,
před kostelem za stoly si sedli,
cukr jedí a kořalku pijí;
tu vzal Marko knihy zákonové,
v knihy hledí, a tak Marko praví:
„O můj otče, Vukašine králi!
Malé-li ti ještě tvé království?

Malé-li ti? Bodejž tobě zpustlo!
Však o cizí derete se carství.
A ty strýče, despote Uglešo!
Malé-li ti ještě tvé despotství ?
Malé-li ti? Bodejž tobě zpustlo!
Však o cizí derete se carství.
A ty strýče můj, vojvodo Gojko!
Malé-li ještě tvé vojvodství?
Malé-li ti? Bodejž tobě zpustlo!
Však o cizí derete se carství.
Vidíte-li, kýž vás Bůh nevidí!
Kniha praví, Urošovo carství,
po otci je zůstalo synovi.
Carství patří dítěti po rodu.
Jemu carství Štěpán doporučil
při své smrti, na pokoj se bera.“
Když Vukašín král ta slova slyšel,
skočil hbitě od země na nohy
i vytrhne tu svůj zlatý handžar,
by jím bodnul syna svého Marka.
Ale Marko před otcem utíká,
neb se jemu, bratře, neslušelo,
aby se bil se svým vlastním otcem.
I utíká Marko kolem církve, '
kolem bílé církve Samodreže,
utíká, a za ním král se žene,
až třikráte jsou oběhli kolem,
kolem bílé Samodreže církve,
a již málem byl by jej dostihnul,
ale z církve hlas nějaký volá:
„Do kostela, králeviči Marku!
Vidíš to, že máš dnes zahynouti,
zahynouti rukou svého otce
pro pravdu to jediného Boha.“

Tu kostelní otevrou se vrata,
Marko vběhne do kamenné cirkve,
a za ním se vrata zavírají.
Král doběhne ke kostelaím vratům,
a po trámu udeří handžarem,
a ze trámu krev se vyprýštila.
I litoval král tn skutku svého,
litoval, a tato slova pravil:
„O běda mně před Bohem jediným!
že jsem zabil syna svého Marka.“
Ale z cirkve hlas nějaký praví:
„Věz to tedy, Vukašine králi!
Tys neranil syna svého Marka,
ale ranils anděla božího.“
Král na Marka převelmi se mrzel,
zlořečil mu i proklínal takto:
„Synu Marku, at' tě Bůh zabije!
Bodejž neměl hrobu ani plodu!
I bodejž ti duše nespočala
prvé, než si caru Turku dvořil!“
Král jej klne, car mu blahořečí:
„Kmotře Marku, at' ti Bůh pomáhá!
Líce tvé at' ve sboru se svítí!
Šavle tvé at' odporník se štítí!
Žádného at' není nad tě reka!
Jméno tvé at' jmenuje se všude,
dokud slunce i měsíce bude!“
Jak jsou řekli, skutečně se stalo.

VII. Marko králevič a víla

Spolu jeli jsou dva pobratřenci,
jeli chludem, tím krásným Miročem,
jeden jich je králeviče Marko,
a druhý je vojvoda Miloše,
před se jedou na svých dobrých koních,
před se nesou svá bojovná kopí,
druh druhému bílé líce líbá
z lásky, jakáž mezi pobratřenci.

Potom Marko pozdrímnul na Šarci
i promluvil k pobratřenci svému:

„O můj bratře, vojvodo Miloši,
těžce padá spaní na mé oči,
zpívej, bratře, neb něco povídej.“

Odpoví mu vojvoda Miloše:

„O můj bratře, králeviči Marku!
I rád bych ti, bratře můj, zazpíval,
ale pil jsem večer mnoho vína
na chlumu to s vilou Ravijojlou;
pak mi víla jest vyhrožovala,
uslyší-li mne, že někde zpívám,
že mne šípem ustřelí smrtícím
i v hrdlo i v moje křepké srdce.“

Dí mu na to králeviče Marko:

„Zpívej, bratře, nic se neboj víly
dokud je mne, králeviče Marka,
dokud mého ... Šarce,
i zlatého mého šestoperu.“

Tehda Miloš zpívati počíná,
a překrásnou započaltě píseň,
kterak u nás jindy lépe bylo,
které je kdo království držival
po vší slavné po Macedonii,

a jakéť zůstavil záduší.
A Markovi líbila se píseň,
naklonil se sedlu na oblúčí
Marko spí, a Miloš prozpěvuje.
Slyšela jej víla Ravijojla,
po Miloši zpívati tu počne,
Miloš zpívá, víla odzpěvuje:
pěknějšítě hlas Milošův carský,
pěknější jest, nežli víly samé;
rozlobí se víla Ravijojla,
odskočí tu na chlum na Miročský,
i napne luk a dva bílé šípy,
střelí jedním Milošovi v hrdlo,
druhým srdce prostřelí hrdinské.
I dí Miloš: „Běda, moje matko!
Běda Marku, Bohem pobratřenče!
Běda bratře, střelila mne víla!
Zdali jsem ti nebyl prve pravil,
bych nezpíval na Miroči chlumu?“
A tu Marko vytrhne se ze sna,
i skočí tu s koně šeravého,
dobře Šarci podpínek zatáhne,
Šarce koně objímá i líbá:
„Běda Šaro, ruko moje pravá!
Dostihni mi vílu Ravijojlu,
a já čistým podkovám tě stříbrem,
čistým stříbrem, ano ryzím zlatem;
oději tě v hedbáv po kolena,
od kolenou třapce po kopyta;
hřívu chci ti zlatem promísiti,
a protkati drobnými perlami;
pakli mi však víly nedostihneš,
oči obě já vypíchnu tobě,
všecky čtyry nohy tobě zlámu,

potom tě tu nechám samotného,
ať se tlučeš tak jedli od jedle,
jako já bez mého pobratřence.“
A tu na hřbet vyšine se Šarci
i ujíždí po chlumu Miročském.
Víla letí po chlumovém vrchu,
Šarec běží po chlumovém boku,
víly slyšet ani vidět není.
A když pak je Šarec vílu zhlídnul,
za tři kopí do vysoka skáče
a za dobré čtyry před se na dél,
i dostihnul brzy Šarec vílu.
Když se nyní víla v tísní vidí,
uprchla je k nebi pod oblaky;
i máchne tu Marko buzdovanem
a dobře se kyjem vrci hodí,
i udeří vílu mezi plece,
a srazí ji na tu černou zemi;
pak ji počne bít buzdovanem,
obráťí ji s pravé strany vlevo,
pak ji bije zlatým šestoperem:
„Proč ty, vílo, ať tě Bůh zabije!
proč mi střílíš mého pobratřence?
Dej byliny onomu jonáku,
pakli nechceš utratiti hlavy.“
I bratruje víla jemu Bohem:
„Bohem bratře, králeviči Marku!
Pro Boha i pro svatého Jana!
pust' mne živu, ať po chlumu projdu,
ať nasbírám po Miroči bylin,
i zahojím jonákovy rány:
Avšak Marko v Bohu je milostiv,
a žalostiv je v srdci hrdinském,
i propouští vílu živu na chlumu.“

Víla sbírá po Miroči býlí,
sbírá býlí, často se ozývá:
„Ihned přijdu, bohem pobratřenče!“
Nasbíravši po Miroči býlí,
zahojila rány jonákovy:
i pěknější hlas Milošů carský,
pěknější jest, nežli prvé býval,
a zdravější hrdinovo srdce,
ba zdravější, nežli je kdy bylo.
I jde víla na chlum na Miročský,
i jde Marko se svým pobratřencem,
na brečské odešli hranice,
potom vodu Timok přebrodivi
u Bregova té velké vesnice,
i k vidinské brali se hranici;
ale víla vílám druhým hlásá:
„Slyšíte-li víly, družky milé?
Nestřílejte na hoře po muži,
dokavad je králeviče Marka,
i ... koně jeho Šarce,
i zlatého jeho šestoperu;
já ubohá což jsem utrpěla!
I sotvička zůstala jsem živa.“

VIII. Marko králevič a Lutica Bogdan

Jeli ráno tři vojvodé srbští
od Kosova po přímoří krásném,
ten jeden byl ze Prílepa Marko,
ten druhý byl pan Rela z Pazaru,
a ten třetí byl z Pocerí Miloš;
i brali se krajem vinohradu,
vinohradu Lutice Bogdana.

Rozehrál je koně svého Relu,
a pohnal jej proti vinohradu,
i ulomil hroznového vína;
vece k němu přílipský pan Marko:
„Nech ty, Relo, hroznového vína,
kdybys věděl, čí to jest vinohrad,
daleko bys obehnal tu koně:
jeť vinohrad Lutice Bogdanův.
Jedenkráté jel jsem tudy také
i ulomil vína hroznového,
tu přistihne mne Lutice Bogdan
na kobyle, na hubené herce;
i nesměl jsem dočkati Bogdana,
však pádil jsem po přímoří krásném;
a vždy stíhal mne Lutice Bogdan
na hubené své kobyle herce.
By nebylo Šarce statečného,
zajisté by mne byl již uchvátil;
však můj Šarec počne uháněti,
a kobyla počne ustávati;
i vida to Lutice Bogdane,
máchne tu svou těžkou topuzínou,
a pustí ji za mnou po přímoří,
zasáhne mne k hedbávnému pasu,
pobratřenče, násadou topuzní,
a srazí mne Šarínu za uši.
Jedva jsem zas na sedlo dopadnul
i utekl po přímoří krásném.
Od té doby sedm let již prošlo,
však jsem potud ještě tudy nejel.“
Ještě takto spolu rozprávěli,
tu se temné prachu mračno zdvíhá
z vinohradu po přímoří krásném;
hledí na to tři vojvodé srbští,

avšak ejhle, tu Lutice Bogdan,
a s ním jeho dvanácte vojvodů!
Když to spatřil králeviče Marko,
i praví tu k Reli a k Miloši:
„Víte-li to, vy dva pobratřenci!
Ejhle na nás jde Lutice Bogdan,
a my všickni tři ztratíme hlavy,
ale pojd'te, abychom uprchli.“
Ale Miloš z Poceří mu vece:
„Pobratřenče, králeviči Marku!
Potud myslí i říkají lidé,
že není tří statečnějších reků,
nežli my tři srbští vojvodové;
lépe nám je všem třem zahynouti,
než hanebně nyní uprchnouti.“
Když to slyší králeviče Marko,
zase na to pak jim odpovídá:
„Slyšíte-li, vy dva pobratřenci!
hled'te, bychom my jich rozdělili:
zdali chcete na Bogdana sama,
neb na jeho dvanácte vojvodů?“
Dí tu k němu i Miloš i Reli:
„Na Bogdana my chceme samého!“
Sotva Marko tomu porozuměl,
i v tu chvíli přikvapiltě Bogdan.
Marko chopí těžkou topuzínu,
za dvanácti vojvody se honí;
několikrát jen se jest obrátil,
a všech dvanáct od koní odloučil,
i potom jim bílé ruce svázav,
pohání je kolem vinohradu.
Avšak ejhle Lutice Bogdana,
ten zas honí Relu i Miloše,
oběma jim bílé ruce svázav.

Když to spatřil králeviče Marko,
uleknuv se jako nikdy prvé,
počne hledět, kudy uprchnouti,
avšak ihned na mysl mu přijde,
že slíbili si jeden druhému:
když by jeden v nesnázi se viděl,
by mu druhý přišel ku pomoci;
pak uchopí uzdu Šarínovu,
sobolovku na čelo přitiskne,
a s obočím sobolinu spojí;
pak vytáhne šavli okovanou,
i pohlíží stranou na Bogdana.
Stane Bogdan po kraj vinohradu,
když Markovy černé oči zhlédne,
i jakýtě Marko svými zraky,
odumřely nohy pod Bogdanem.
Zhlíží Marko k Lutici Bogdanu,
zhlíží Bogdan k Marku králeviči,
i nesměltě jeden na druhého.
potom vece Lutica Bogdane:
„Pojď, ty Marku, smiřme my se spolu:
ty mi propusť vojvodů dvanácte,
já ti pustím Relu i Miloše.“
Jakmile jest Marko porozuměl,
pustil jemu vojvodů dvanácte,
Bogdan pustil Relu i Miloše.
Marko sundal měch se svého Šarce,
potom sedli, pili žluté víno,
zajídali je hroznovým vínem;
když se již dost vínem podnapili,
vstali ti tři vojvodové srbští
a své dobré uchopili koně.
Vece Marko k Lutici Bogdanu:
„Buď tu s Bohem, Lutici Bogdane!

Až se někdy zas ve zdraví sejdem
a napijem červeného vína!“
Odpoví mu Lutice Bogdane:
„I jdi s Bohem, králeviči Marku!
Kéž tě moje oči neviděly!
Jako jsi mne dnes omráčil strachem,
nikdy nedbám tebe pohřešiti.“
Odjel Marko po přímoří krásném,
ostal Bogdan po kraj vinohradu.

IX. Sestra Leky kapitána

Nikdy ještě, svět co stojí světem,
takového divu nebývalo,
ani kdy se o něm slýchávalo,
jakož praví ve Prízreně býti
u jakéhos Leky kapitána,
praví divem dívčinu Rosandu.
Tak jest, bodejž neměla zármutku!
Co je země na vše čtyry strany,
okres země turecké i kaurské,
v celém světě nemá sobě rovné,
ni Turkyně bílé, ni Valašky,
ani žádné té štíhlé Latinky;
kdotě viděl na chlumu kdy Vílu:
ani Víla jí se nevyrovná.
Dívka ta prý vyrostlatě v kleci,
i dorostla do patnácti roků,
neviděla slunce ani lůny,
a nyní se div po světě hlásá.
I jde dále pověst ústa od úst,
až i dojde do Prílipu hradu
k uším reka králeviče Marka.

I bylo to Marku velmi mílo,
chválit' mu ji, též jeho nehaní,
Marko myslí, by mu byla chotí;
Leka pak je přítel velmi milý,
i měl by s kým potom píti víno
a po pansku s kým si porozprávět.
Marko k sobě povolává sestru:
„Jdi mi, sestro, jdi honem do srubu,
a otevři na srubu truhlici,
i vyndej mi z ní můj panský oděv,
který jsem si, sestro, byl opatřil,
až se budu ženit, bych se oblek;
hodlám, sestro, ještě dnes odjeti
do Prízrena pode Šerým chlumem,
i chci Leku žádati za dívku,
až vyžádám i dovedu domů,
pak i také tebe, sestro, vyvdám.“
Sestra běží do srubu nahoru,
otvírá mu na srubu truhlici
a vykládá jemu panský oděv.
Ustrojí se tu králevič Marko,
zapne sukno, zapne si aksamit,
vezme čapku i stříbrný chochol,
°a a na nohy záponky a spodky,
každý knoílík dukátové zlato;
opáše se šavlí damascenkou,
zlaté třapce po zemi se vláčí,
a zlatem je šavle okovaná,
ocel její ostrý a výborný.
I vyvedli sluhové mu koně,
osedlali sedlem pozlaceným,
pokryli jej sukнем po kopyta,
povrch toho v půli rysovina.
Udidlo pak dali ocelové.

Před odchodem dostal Marko žízeň,
sluzi křičí, sklepník běží pádem,
i přinesli víno mezi sebou,
do dvou konví červeného vína:
jeden dali bojovnému koni,
zapálil se koník až po uši,
druhý vypil Marko před odchodem,
zapálil se Marko až po oči;
a pak sednuv jízdný na jízdného
bral se před se tím přílipským polem.
Projev pole i projev ty chlummy,
přijde Marko blízko ku Kosovu;
nechce Marko k rovným Mitrovicům,
nýbrž uhnuv na prvním rozcestí,
jede vpravo k pobratřenci svému,
k pobratřenci vojvodu Miloši.
A když byl tu v poli pode hradem,
uhlídal jej vojevoda Miloš,
uhlídal jej shůry s bílé věže,
i zavolá na své mnohé sluhy:
„Hej sluhové, otevřete bránu,
vyjděte ven do pole širého,
dejte se tam širokou silnicí,
čapky, děti, pod paže si dejte,
pokloňte se až do černé země;
jede ke mně pobratřenec Marko;
chraňte se však obrubu mu líbat,
chraňte se mu přejímati šavli,
aniž k Marku blízko přistupujte;
může býti, že se Marko zlobí,
může býti, že je podnapilý;
a pak by vás mohl koněm zajet
a z vás, děti, nadělat mrzáků;
však až Marko přijede do brány

a spolu se v líce políbíme,
potom teprv Marku vemte koně
a já chci jej uvést do srubu.“
Sluhové hned otevřeli bránu
a na poli vyšli Marku v cestu;
ale Marko nevšímá si sluhů,
nébrž koně mimo před se žene
a do brány přímo s koněm jede
a ve bráně přímo s koně svého skáče;
a tu vyjde vojevoda Miloš,
vítá Marka, svého pobratřence,
vztáhnou ruce, líbají se v líce.
I zve tu jej Miloš do čardaku,
Marko stojí, i nechce do srubu:
„Nechci k tobě, brachu, do čardaku,
nemám, brachu, kdy teď v hosty jezdit;
však víš-li to, aneb ještě nevíš,
ve Prízreně v onom bílém hradě
náčelníka Leky kapitána
i u Leky prý je div divoucí,
div divoucí, panna to Rosanda;
co je zemí na vše čtyry strany
okres země turecké i kaurské,
že jí v celém světě není rovné,
ni Turkyně bílé, ni Valašky,
ani žádné té štíhlé Latinky;
kdotě viděl na chlumu kdy Vílu,
víla se jí, bratře, nevyrovná;
i chválí ji, my též nejsme špatni,
a nyní jsme oba pobratřenci,
dosaváde oba neženatí;
horší se nám, bratře, posmívali
i horší se než my oženili,
oženili, pak i děti měli:

my zůstali, bratře, na posmíšky;
třetíhoť i máme pobratřence,
křídlatého to z Pazaru Relu
nade Raškou, nad tou vodou chladnou,
i jsme sobě vždycky věrní bratří;
nuž ustroj se, jak nejlépe můžeš,
a vem také něco zlata s sebou
vezmi s sebou dívce zlatý prsten,
též řekneme křídlatému Rele;
až dojdeme šťastně do Prízrena,
ať nás vidí Leka i ta panna,
ať pak vezme, koho bude chtíti:
jeden ať je hned potom ženichem,
ti dva druzí ať jsou děveřové,
a s Lekem ať přátelé jsme krevní.
Slyší Miloš, a bylo mu mílo,
a zanechav Marka tu na dvoře,
odebral se Miloš do čardaku
i obláčí divně pěkný oděv:
sobolovku s rohatým chocholem,
na se kabát, šnůr na něm tři řady,
pak azdiju přes to kolovatou,
jakouž nyní ani král již nemá,
vyšlo na ni třicet sáčků zlata
a to podspod jenom na podšívku,
co po vrchu darmo počítati,
tutě mnoho naloženo zlata;
a sluhové vyvedli mu vrance.
Než se oblek vojevoda Miloš,
Marko zatím narazil si vína,
vypil jest ho plnou jednu konev,
druhou konví napojil si koně.
Kýž bysi byl mohl uhlídati
na své oči vojvodu Miloše!

Mnoho chuti ženichovi Marku
podlé toho vojvody Miloše!
Na výšku, aj! Vyššího mu není,
a v ramenách širšího mu není,
a což teprv hrdinovy líce!
A ty jeho dlouhé černé kníry!
Štíhlé kníry na ramena visí;
šťastná dívka, která si ho vezme!
A pojavše dobré svoje koně,
odjeli jsou k rovným Dmitrovičům,
i dali se k Jeninu Pazaru
podlé Rašky pod Relovým dvorem.
Rela viděl, i jde v cestu bratřím,
vztáhnou ruce, líbají se v líce,
pak do brány běží koně klusem,
hbitě koní sluhové se chopí;
i zve je tu Rela do čardaku,
nechce Marko, ale k Reli vece:
„Nechceme my, brachu, do čardaku,
ani nechcem do tvé štíhlé věže.“
Řekl mu vše, kam jsou zaměřili:
„Pospěš Relo, pospěš pobratřenče!
My tu na tě maličko počkáme,
jdi, ustroj se, co můžeš nejlépe,
sluhové ať osedlají koně.“
A Rela jej sotva byl vyslechnul.
Kéž bysi byl na své oči viděl,
když se oblek ten křídlatý vítěz!
Aj jaký to ženich ku podivu,
ku podivu, ten Rela křídlatý!
Žádné žerty, křídlatý to vítěz!
Žádné žerty, křídla i okřídlí!
A bídnytě proti němu Marko!
I bídnytě Miloš vojevoda!

Na koni jel na vílovém.
Pustivše se tím širokým polem
podlé Rašky, podlé vody chladné,
pak se dali brodem přes tu vodu,
a přejevše vodu Jošanici,
brodů sedm a sedmdesáte,
přijeli jsou ke vsi Kolašínu;
spustivše se k rodné Metochiji
vzali cestu k vesnici Senovci,
k Senovci a potom k Orachovci,
a přijevše k Metochii rovné,
dosáhli jsou pole přízrenského
pode Šarou, pod vysokým chludem.
Daleko jsou byli ještě v poli
a již Leka kapitán je viděl,
křišťálový běře dalekohled,
aby spatřil, kdo to jest i odkud.
Ejhle vidít' tu kapitán Leka
statné koně i statné jonáky;
jakmile vzal k oku dalekohled,
poznal Leka srbské tři vojvody,
poznal Leka, i bylo mu divné,
a poněkud uleknuv se Leka,
křikne Leka ze hrdla bílého,
křikne Leka i volá své sluhy:
„Hej sluhové! Otevřete bránu,
hej sluhové! Pospěšte do pole,
jedou ke mně srbští tři vojvodé,
a já nevím, co to za příčinu,
i nic nevím, pokoj-li je v zemi:
Sluhové hned otevřeli bránu
a zdaleka v pole vyšli v cestu,
i klaní se až do černé země.
Vojvodé si nevšímají sluhů,

ale koně do brány pohání;
a tu rychle přiběhli sluhové
i vítězné jim pojali koně.
A vychází ven kapitán Leka
a ve dvoře tři vojvody potká.
Vztáhnou ruce, líbají se v líce,
na junácké ptají sebe zdraví,
a za bílé vzavše sebe ruce,
jdou ti, bratře, do štíhlého srubu.
A když přišli nahoru do srubu,
co jest koli Marko země prošel,
ničemu se nikdy nepodivil,
ani se kdy byl nestyděl čeho,
tu se Marko diví i stydí se,
hledě vůkol po Lekovu srubu
a Lekyni vida hospodyni.
Z čeho byla na srubu prostírka?
Bylo sukno až po srubní dveře
a na sukně krásný byl aksamit.
Což teprvé sedací podušky!
Což teprvé podušky pod hlavu!
Samé ryzí pletené to zlato.
Po srubu pak mnoho hřebů vůkol,
kdežto zbraně větší se pánova,
každý hřebík čisté bílé stříbro;
a což bylo na srubu za stoly!
Všecky stoly jsou z bílého stříbra,
a jich jabka pouhé ryzí zlato.
Na srubu pak po straně nalevo
postaven byl zase stůl jídelní,
podle stolu víno postaveno
a do zlatých číší natočeno,
na stole pak jedna číše stála,
vešloť do ní devět liter vína,

však i číše je z ryzího zlata:
jeť to číše Leky kapitána,
a tomu se Marko nejvíc divil.
I pozval je tu kapitán Leka,
svrchu stolu jim udělal místo,
a ledva se byl vojvodů dočkal,
tehdy rychle přiskočili sluzi
a se stolu dolů vzali číši,
i vojvodům do rukou ji dali,
nejprve však ale svému pánu,
svému pánu Leku kapitánu.
Dosti jest se vína vytočilo,
jak ke stolu každického pána,
tak i v úctu na rozličných hostech.
Pili vino, až jim omrzelo,
od neděle až zas do neděle.
Marko často již pohlíží okem,
pohlížitě na své pobratřence,
zdali který před Lekou se zmíní
i promluví o dívčině slovo;
jakož Marko na ně dva pohlíží,
hledí oni před se k zemi černé:
neníť snadné před Lekou se zmínit,
před takovým rekem náčelníkem!
Když se Marko v nesnázi již vidí,
ač nerad, sám takto slovo počne:
„Náčelníče, Leko kapitáne!
Seděli jsme i pili jsme víno,
i o všem jsme, Leko, řeči vedli;
a vždy hledím, a vždy na to čekám,
brzy-li se Leko, mne otážeš,
proč my nyní zdaleka přijeli,
i své dobré koně ztrmáceli,
a ty, Leko, vždy se nás netážeš!“

I přišeltě jonák na jonáka,
zas i přišlatě pamět zas na pamět,
s podivením Leka odpovídá:
„O vojvodo, králeviči Marku!
Kterak mám se tebe, bratře, tázat,
když ty, Marku, dávno byl jsi vinen,
že vy ke mně nejdete na hosty,
bychom zeptali se, jak se máme?
i žlutého napili se vína,
i zvěděli, jestli v zemi pokoj?
Vy dnes ke mně, já k vám zase zejtra.“
Takovou to Marku dal odpověď,
nemlčel mu na to Marko dlouho,
nébrž dále k němu Marko praví:
„Pravda všecko, Leko kapitáne!
Leč i další chci mluvíti slovo,
další slovo, a je dosti stoudné:
došly jsou nás jisté mnohé zprávy,
pravíce, že div se u tě vidí,
div divoucí, povznešená Rosa,
co je zemí na vše čtyry strany,
okres Bosny i té Rumenlije,
co Syrie i egyptaké země,
Arabie i Anadolie
i valašských sedmero království,
že jí v celém světě není rovné;
i chválit' ji, my též nejsme špatni;
i přišli jsme, Leko kapitáne,
bychom tebe prosili o dívku.
Všickni tři jsme spolu pobratřenci,
věickni tři jsme ještě neženati;
provdej sestru, za koho ti libo,
vol si zeta, kdo se tobě líbí:
jeden ať je hned potom ženichem,

ti druzí dva at' jsou děveřové
a s tebou at' přátelé jsme krevní:
Vzplanul Leka, potom zamračil se:
„Nech mne býti, vojevodo Marku!
Nevyndavej prstenu té dívce,
aniž láhve námluvní vyndavej:
co jsem sobě vždy od Boha žádal,
toho jsem se sotva dnes byl dočkal,
bych takových získal sobě přátel;
avšak jedno zlé zvěstuji tobě:
co jsi slyšel, vojevodo Marku,
že se v kráse dívce nevyrovná,
pravdatě to, jakož lidé praví.
Leč má sestra svévolná je velmi,
žádného se nebojí krom Boha,
a pro bratra ani slova nedá.
Sedmdesát ženichů a čtyři,
co jich potud za mou sestrou přišlo,
každickému sestra našla hanu,
před ženichy bratra zahanbila;
nesmím prsten od tebe přijmouti,
ani z láhve námluvní připítí;
nepřijde-li zejtra sestra sama,
jak mám tobě potom odpovědít?“
Hlasitě se dal Marko do smíchu
pak Lekovi tato slova praví:
„Ové Leko! Kýž ti matka pláče!
Jaký jsi to podivný starosta,
maje soudit celou rovnou zemi,
když se tebe sestra nechce báti!
Zaklínám se ti Bohem i vírou,
má v Prílípě to je jiná holka!
A kdyby mne jednou neposlechla,
já bych obě usekal jí ruce,

aneb obě vypíchal jí oči.
Nuže viz to, Leko kapitáne!
Bojíš-li se ty své milé sestry,
i prosím tě, jakožto staršího,
jdi nahoru do své bílé věže,
jdi tam, Leko, kde tvá sestra bydlí,
a popros ji, přived ji sem dolů,
ať pohledne na nás vojevody,
však nás tuším ještě neviděla;
dodej, Leko, sestře svojí srdce,
nech ať vezme, koho bude chtít,
nenít mezi námi bratry pŭtky: '
jeden ať je pak jejím ženichem,
ti druzí dva ať jsou děveřové,
a s tebou ať dobří přátelé jsme.“
Skočil Leka, nepromluvil slova,
i šel Leka do vysoké věže
a k Rosandě sestře takto praví:
„I jdi, sestro, povznešená Roso!
I jdi, sestro, do štíhlého srubu,
přišlo nyní tobě u tvém věku,
bys volila tři vojvody srbské,
jakých nyní v celém světě není,
by ti bratr dobyl sobě přátel
a ty, sestro, by se krásně vdala.“
Sestra na to bratru odpovídá:
„I jdi, bratře, do štíhlého srubu
a pí s nimi víno i připíjej,
hled'te, sestra do štíhlého srubu!“
Odejde hned Leka k vojevodám,
a co bratří ve srubu tak sedí,
zavzní zvuky k vysokému srubu,
zazvučely venku malé schody
a na trepkách malé podkovičky,

i ejhle tu celý zástup pannen
a Rosanda dívka mezi nimi.
Jak do srubu Rosa mile vstoupí,
jasno v srubu na vše čtyry strany
od jejího šatu podivného
i od její postavy a líce.
Pohleděli tři vojvodé srbští,
pohleděli, i zastyděli se,
zajisté se Rose podivili;
mnoho Marko divného jest viděl,
vidával jest i na chlumu Vílu,
i sám měl-tě Vílu posestřenu,
ničeho se nikdy neuleknul,
ničeho se Marko nezastyděl:
avšak nyní podivil se Rose,
i poněkud zastyděl se Leky
a své oči k černé zemi sklopil.
A tu vida to kapitán Leka,
na sestru i na vojvody hledí,
zdali který jonák nepromluví
buďto k němu, nebo k outlé dívce;
a když vidí, že vojvodé mlčí,
tu své sestře rozuměti dává:
„Vyber sobě, kdo se tobě líbí,
sestro, z těchto tří vojvodů mladých:
jestliže jsi umínila sobě
vzítí, sestro, hrdinu statného,
který by nám líce osvěcoval,
osvěcoval u veškerém boji,
i chodíval do každého boje,
vezmi, sestro, králeviče Marka
a jdi s ním tam do Prílipu hradu,
tam se špatně tobě nepovede;
pakli ale že jsi umínila

vzíti, sestro, hrdinu krásaého,
komu v síle i v kráse rovného
postavou i tváří nenajde se
v celém světě na vše čtyry strany,
vezmi, sestro, vojvodu Miloše,
i jdi s ním tam ku poli Kosovu,
ani tam se zle ti nepovede;
pakli ale že jsi umínila,
sestro, vzíti reka křídlatého,
aby vznesla se, jej objímajíc,
vezmi, sestro, Relu křídlatého,
a jdi s ním tam k Jeninu Pazaru,
ani tam se zle ti nepovede.“
Když to slyší dívčina Rosanda,
dlaní o dlaň uhodila sobě,
zavzněltě srub na vše čtyry strany,
i hrdými Rosa vece slovy:
„Díky Bohu, díky jedinému!
I všemu se mohu nadiviti
a i všemu zlému srozuměti,
však nemohu své přízrenské zemi
a tomu, co drží kapitánství,
zde hloupému kapitánu Leku!
Kams dal paměť? Bodejž si jí neměl!
I kam jsi to, bratře, zavrával?
Což pak jsi se dnes pojednou zbláznil?
Raději bych šedé vlasy pletla
ve Prízreně, naší carevině,
nežli bych šla do Prílipu hradu,
Markovou se nazývala ženou;
vždyť je Marko turecký podvorník,
spolu s Turky žije i bojuje,
nebude mít hrobu ani pohřbu,
aniž Markův hrob uslyší písně.

Proto-li má krása, abych byla
tureckého podvorníka ženou?
Yěak nebyla bych se rozhněvala,
že tě klame Markovo hrdinství,
než proto jsem na tě rozhněvána,
co jsi viděl, co se zalíbilo
tobě na tom vojvodě Miloši,
že ouhledný, že silný je jonák;
zdali nevíš, co se praví vůbec,
že Miloše kobyla zrodila,
nějaká to herka bledochlupá,
mrcha herka, co hříbata hřebí,
našli jsou ho ráno v koňské stáji
a kobyla ceckem jej kojila,
proto silný, proto jest vysoký.
Však nebyla bych se rozhněvala,
než proto jsem, bratře, rozhněvána,
že mi dávaš Relu křídlatého.
Kams dal pamět? Bodejž jsi ji ztratil!
Kams dal jazyk? Bodejž jsi oněměl!
Což jsi, bratře, nedoptal se Rely,
kterakého rodu jest a plodu,
kdo je otec a kdo jeho matka?
Já slyšela, i praví se vůbec,
že ten Rela je pazarský panchart,
našli jsou ho ráno na ulici,
děvka čubka odkojila jeho,
odtud má ta křídla i okřídlí.
Nevezmu si z těchto nižádného.“
Dopoví a se srubu jde dolů.
Zapálí-se tu líce od líce,
zastydí se jonák před jonákem.
Hořel Marko jako živý oheň;
pak vyskočí lehkýma nohama,

chopí břitkou šavli se hřebíku
a Lekovi chce sraziti hlavu.
Skočí Miloš a zachytí Marka
i uchvátí jemu v ruce šavli:
„K sobě ruce, králeviči Marku!
A šavle nech, kéž ji Bůh zachvátí!
Zdali chtěl bys ublížiti bratru,
který nás tak vlídně k sobě přijal,
a pro jednu čubku hrdopyšnou
vši Lekovu rozplakal bys zemi?“
Nedal Miloš sáhnouti na Leku.
Marko vidí i rozumí tomu.
Nedbá jemu odejmutí šavle,
však pohlédnuv na dýku za pasem
běží dolů se štíhlého srubu;
když pak Marko již dostoupil země
i na zemi té kamenné dlažby,
sis byla Rosa již nablízku věže,
a Rosandu obklopily panny,
držíce jí lemy i rukávy.
Vidí Marko i zavolá z hrdla:
„Hoj ty panno, povznešená Roso!
A jakátě, panno; tvoje mladost!
Nuže, odstraň od sebe své dívky
i obrať se ke mně svojí tváří,
ej já, Roso, zastyděl se trochu
tvého bratra, nahoře na srubu,
dobře jsem se na tě nepodíval;
a když přijdu do Prílipu hradu,
bude na mne sestra dotírati
a ptáti se: Jaká byla Rosa?“
Obrat' se pak, ať vidím ti líce.“
I dalatě dívka panny stranou,
pošla zpátky, obrátí se tváří:

„Koukej, Marko, dívej se na Rosu!“

Rozhněval se Marko, rozlítíl se,
jednou kročí i daleko skočí
a dívčinu za ruku uchvátí,
i vytrhne ostrou dýku z pasu
a pravou jí pryč usekne ruku;
usekne jí ruku po rameno,
pravou ruku do levé jí vloží
a pak dýkou jí vyloupne oči,
i zavine je v hedvábný šátek
a za ňadra vpravo jí je hodí,
potom Marko promluví k ní takto:

„Nu vyber si nyní, panno Roso!

Vyber sobě, kdo se tobě líbí:

líbí-li se, Turků podvorníka,

líbí-li se, Kobylic Miloše,

líbí-li se, i pancharta Relu.“

Rosa syká, daleko ji slyšet:

„Ach můj bratře, Leko kapitáne!

Což nevidíš, že zahynu bídne

od silného králeviče Marka?“

Slyší Leko nahoře na srubu,

mlčí Leko, co studený kámen,

nesmělt' ozvati se ani slovem,

mohlť by i Leka zahynouti.

Vzkřiknul Marko, nechce již do srubu,

vzkřiknul Marko na své pobratřence:

„Pojďte, bratři, sejděte se srubu,

přineste mi také v rukou šavli,

přišeltě čas, abychom již jeli.“

Pobratřenci Marka uposlechli,

sestoupili na zem na dlažení,

pod srubem si připne Marko šavli,

ses vyšvihnou se na své dobré koně,

odjíždějí odtud širým polem.
Zůstal Leka, co studený kámen.
I zůstala hrdá Rosa plačíc.

X. Dívka zchytrala nad Markem

Siře žije osiřelá panna,
má-li oběd, již nic nevečeří,
a spojí-li oběd i večeří,
tehdy se jí šatstva nedostává;
s ale za to dobré štěstí měla:
slovo dostal králeviče Marko,
přejal mu je vojevoda Janko,
prsten pak dal Ustupliče Pavel.
I zdvihli se všickni tři ženiši,
každý vede po tisíci svatech
i jdou přímo ke dvoru dívčinu:
napřed Marko a za Markem Janko
a za Jankem Ustupliče Pavel.
Ohlídne se králeviče Marko
's i promluví k vojevodě Janku:
„Kam jsi mi to pozdvihl se, Janko?
Co jsi tolik obtěžoval svatů
a i tolik utrmácel koní,
když to pro tě ani dívka není,
ale pro mne, králeviče Marka?“
Janko mlčí, neříkáje slova,
obráť se k Ustupličci Pavln
a potichu takto k němu praví:
„Kam jsi mi to pozdvihl se, Pavle?
Co jsi tolik zobtěžoval svatů,
a i tolik utrmácel koní?
Neníť panna tvoje ani moje,

však sokola králeviče Marka.“
Pavel mlčí, neodpoví slova,
ale napřed jede přede svaty.
Když již byli nedaleko dvora,
zdaleka je uhlídala máti,
přívětivě jim vychází v cestu,
pak i panské způsobila kolo
a po třech je do dvora uvádí:
sází kmotra jednoho k druhému,
starosvata jednoho k druhému
a ženichy jednoho k druhému.
Potom pak se obrátila k svatům:
„A vy druzí ozdobní svatové!
Račte dále, rozmilí přátelé!“
Když si svati trochu odpočali,
pozdvihne se králeviče Marko
a vytáhne šavli damascenku,
i hodí ji sobě na kolena,
potom pak se k Jankovi obrátí
a potichu takto k němu praví:
„Slyšíš-li ty, vojevodo Janku!
A ty také, Ustupliči Pavle!
My vyndáme tři jablka zlatá,
položíme tři prsteny zlaté,
ať vyvedou ušlechtilou pannu,
ať vybere, či chce, jabko sobě,
buďto jabko, nebo zlatý prsten:
když pak sáhne, po čem jí se libí,
toho bude ušlechtilá panna.“
Tu jsou Marka oba uposlechli,
i vyndali tři zlatá jablka,
položili tři zlaté prsteny;
pak vyvedli ušlechtilou pannu;
a tu praví králeviče Marko:

„Slyšíš-li ty, ušlechtilá panno!
Vyber nyní, či chceš, jabko sobě,
buďto jabko, nebo zlatý prsten.“
Když tu panna řeči srozuměla,
sirotatě, ale chytrá byla,
i odpoví králeviči Marku:
„Bohem kmotře, králeviči Marku!
Starosvate, vojevodo Janku!
I vy druzí, ozdobní svatové!
Bohem bratří, rozmilí přátelé!
Jablíčko je jenom dětská hříčka,
a prsten je mládenecká známka:
já si vezmu Ustupliče Pavla.“
Když je Marko řeči porozuměl,
sykne Marko jako horská šelma,
udeří se rukou přes koleno
a k sirotě panně takto praví:
Čubko jedna, osiřelá panno!
Musel jest tě někdo k tomu navest,
nuže pověz, kdo tě k tomu naved?“
Odpoví mu osiřelá panna:
„Milý kmotře, králeviči Marku!
Tvoje šavle nevedla mne k tomu.“
Tu se Marko zasmál na dívčinu,
a potom jí mírně pravil takto:
„Štěstí tvoje, ušlechtilá panno!
že jsi rukou po jabku nesáhla,
buď po jabku, nebo po prstenu,
na mou dobrou, neklamavou víru!
Obě bych ti byl usekal ruce,
aniž bys se nanosila hlavy,
i na hlavě zeleného věnce!“